

Asia: VN/5904/2019

Luonnos Suomen arktisen politiikan strategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtioneuvoston kanslia pyytää Pohjola-Nordenin Nuorisoliittoa lausuntoa luonnoksesta Suomen arktisen politiikan strategiaksi, jota on valmisteltu Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti. Tämä strategia koskee koko Suomea sekä Suomen läheisimpiä yhteistyöelimiä, erityisesti Euroopan Unionia (EU), joka uudistaa oman kantansa arktisiin asioihin tänä vuonna. Yhdymme Suomen Ympäristökeskuksen toteamukseen koskien strategian lähtökohtaa, että "strategian lähtökohta, jonka mukaan kaiken toiminnan arktisella alueella tulee perustua luonnon kantokykyyn, ilmaston suojelemiseen ja kestäväen kehityksen periaatteisiin sekä alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittamiseen on [...] hyvä lähtökohta".

Strategian luonnoksessa on tuotu laajasti esille keskeisiä asioita arktisen alueen tulevaisuudesta. Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto (PNN) haluaa ottaa kantaa erityisesti seuraaviin painopisteisiin: 1, 2.1, ja 4. PNN on huomionnut erityisesti nuorten roolin kestäväen kasvun edistämisessä pohjoisilla alueilla, Pohjoismaiden potentiaalin olla edistyksellisempiä yhdessä suurempien yhteistyöelimiensä sisällä ja ekosysteemiperusteisen toiminnan arktisilla alueilla. PNN näkee sen ongelmallisena, että strategialuonnoksessa määritellään koko Suomi arktisena alueena, siksi viitataan lausunnossa "pohjoisiin alueisiin", jolla tarkoitetaan Barents euroarktisen neuvoston alueet Suomessa.

Nuoret ammattitaitoiset suomalaiset tukevat arktisten alueiden kestäväen kasvua

PNN näkee, että huomattava nykyinen ja tulevaisuuden ongelma on pohjoisten alueiden houkuttelevuus nuorille asiantuntijoille ja ammattilaisille. Jotta kestäväen kasvulle olisi voimavarat myös pohjoisilla alueilla, elinympäristön taso ja houkuttelevuus on taattava. Tämä asia on nostettava esille vahvemmin strategiassa. Luonnoksessa on mainittu tärkeitä asioita, kuten yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen ja julkisten palveluiden turvaaminen myös harva-asutuilla alueilla. Nuorten mahdollisuudet lähiopetukseen peruskoulutuksen ja toisen asteen aikana tulee olla tasavertaiset. Digitalisaatio tuo uusia mahdollisuuksia koulutukseen, mutta sen tulisi olla enemmän

täydentävässä kuin korvaavassa roolissa suhteessa lähiopetukseen. Pohjoisilla alueilla olisi tärkeää edistää monipuolisempia mahdollisuuksia lähiopetukseen myös korkeakouluasteella, sillä lähiopetuksella on positiivinen vaikutus työllisyyteen ja hyvinvointiin. Lisäksi olisi tärkeää edistää matalan kynnyksen työmarkkinaohjelmia, kuten yhteispohjoismainen ohjelma Nordjobb, sekä työllisyyttä edistäviä hankkeita pohjoisilla alueilla. Tällöin nuoret integroidaan pohjoisen työmarkkinoille ja heille syntyy motivaatio luoda ura ja elämä alueella.

Digitaalisuus ja yhteiskyttävyys muiden alueiden ja maiden kanssa on erityisen tärkeää harvaan asutuilla alueilla. Tietoliikenteen laadukkaan tason turvaaminen on avainasemassa palvelutason ja elinolosuhteiden varmistamiseksi, ottaen huomioon, että yhä enemmän julkisia ja yksityisiä palveluita digitalisoidaan. Suomen tulee aktiivisesti pyrkiä siihen, että elinvoima taataan pohjoismaisella palveluyhteistyöllä yli rajojen ja että turvataan riittävät varat EU:n rahoituskehiksestä koulutus- ja digitalisointityöhön pohjoisilla alueilla.

Luonnoksen strategisissa toimenpiteissä ei ollut konkreettisia esimerkkejä siitä, miten nuoria saadaan mukaan kehittämistoimintaan ja päätöksentekoon alueellisesti. PNN näkee, että nuorten osallisuus kestävän kehityksen ja kasvun luomisessa Suomen arktisilla alueilla on keskeinen asia. Sukupolvien välinen epätasapaino ja vahva urbanisointi vie nuoret opiskelijat ja ammattilaiset pois pohjoisilta alueilta Suomessa. Olisi tärkeää, että nuoret saavat mahdollisuuden olla mukana päättämässä tulevaisuuden hankkeista ja kehityksestä pohjoisilla alueilla. Osallisuus ja erityinen huomio nuoria ammattilaisia ja päätöksentekijöitä kohtaan loisi sitoutuneisuutta ja omistajuutta alueella, joka vaatii rohkeita tulevaisuuden tekijöitä.

Vahva pohjoismainen yhteistyö tukee Suomen intressejä ja luo edistystä alueella

Suomen suhde muiden Pohjoismaiden kanssa on ensisijainen, kun EU:n arktisesta strategiasta sovitaan ja implementoidaan. Pohjoismainen osaaminen arktisilla alueilla on koko Euroopan eduksi ja sen tulisi näkyä EU:n vahvemmassa agendassa arktisilla alueilla. Yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa Suomen tulee tukea EU:n vahvempaa roolia Arktisessa neuvostossa. Pohjoismaisten EU-jäsenmaiden tulisi yhdessä seurata EU:n avaruusohjelman kehitystä huolellisesti. Näillä mailla on yhteinen intressi vahvistaa infrastruktuuria erityisesti tietoliikenteen, ilmastonmuutoksen ja ympäristön seurannan sekä arktisen liikenteen osalta. EU:n avaruusohjelma voi toisaalta vaikuttaa myönteisesti pohjoisen alueen yhteiskyttävyyteen ja toisaalta kansainvälisiin jännitteisiin.

Julkisten ja yksityisten palveluiden kehittäminen yli pohjoismaisten rajojen on kestävyys- ja resilienssikysymys arktisilla alueilla. Palveluiden takaaminen harvaan asutuilla arktisilla alueilla on erityisen haastavaa. Koska tiedetään, että ilmastomuutos ja vähempi luonnon monimuotoisuus tuo mukanaan uusia uhkia kuten kuivemman ilmaston, lisääntyneen paloriskin sekä riskin pandemioiden lisääntymiseen, Suomen tarve yhteistyöhön kasvaa. Edistynyt yhteistyö erikoisterveydenhuollon ja pelastus- ja poliisitoimien puolella tulee lisätä. Muidenkin julkisten palveluiden osalta tulee

edistää viranomaisten yhteistyötä ja tiedonvaihtoa kansalaisten eduksi. Pandemian aiheuttamat rajaesteet ovat osoittaneet sen, että erityisesti raja-alueiden suhteen on syytä sopia kriisitoiminnasta Pohjoismaiden välillä.

PNN tukee ehdotusta perustaa saamelaisten oma ilmastopaneeli niin, että huomioitaisiin paremmin alkuperäiskansojen valmius ennakoida, hidastaa ja sopeutua ilmastomuutokseen. Saamelaisten omistajuus ilmastotoimeissa arktisilla alueilla on kestävyys- ja yhdenvertaisuuskysymys. PNN näkee, että saamelaisten ilmastopaneeli tulisi myös järjestää yhteispohjoismaisesti Saamelaiskeskuksen kanssa.

Ilmastomuutoksen vaikutuksia ja biodiversiteetin vähentymistä hidastetaan ekosysteemiajattelulla ja yhteistyöllä

Suomella on kahdenväliset sopimukset Norjan ja Ruotsin kanssa koskien jokia pohjoisilla alueilla. Ekosysteemiperusteinen tapa toimia tulisi olla ympäristöyhteistyön pohjana sekä meri- että maa-alueilla. Pohjoismailla olisi mahdollisuus luoda edistyksellisimmät hoito- ja suojeleusuunnitelmat yhdessä kuin mitä olisi mahdollista luoda kaikkien kahdeksan Arktisen neuvoston jäsenmaiden kanssa. Tämä olisi myös linjassa pohjoismaisten pääministereiden hyväksytyin vision kanssa vuonna 2019.

Ekosysteemiajattelu tulee tuoda luonnoksessa esille ilmasto- ja biodiversiteettiyhteistyön perustana. Kuten luonnoksessa todetaan, jopa 30 % Lapin pinta-alasta on suojeltu, mutta kuitenkin ekosysteemit ovat uhattuina Lapissa. Myös arktisilla merialueilla pitää huomioida ekosysteemien hyvinvointi, yhdistää kansalliset suunnitelmat ja pyrkiä syvempään yhteistyöhön. Sopeutuva hallinnointi on keskeinen tapa toimia kun ilmastomuutos etenee nopeimmin juuri arktisilla alueilla. Kansainväliset sopimukset luonnon monimuotoisuudesta merialueilla ja kalastuksesta keskisellä Pohjoisella jäämerellä ovat nopeasti muuttuvan ilmaston ja lisääntyneiden intressien takia olennaisia prosesseja, joihin Suomi tulee aktiivisesti osallistua.

Pyöreän pöydän keskustelut ilmastomuutoksen suhteen on erinomainen tapa tasavertaisesti tuoda eri sukupolvet mukaan strategiaan keskusteluihin ja neuvotteluihin Suomessa.

Seurannan tehokkuus

Kaiken tämän toteutumiseksi haluamme painottaa tehokkaan seurannan tärkeyttä tehtyjen päätösten reaalivaikutusten kartoittamiseksi ja tarvittaessa tilanteeseen puuttumiseksi.

Helsingissä 12.3.2021

Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto ry

Liittohallituksen toimeksisaaneena

Maria Karjalainen	Lena Höglund
Puheenjohtaja	Pääsihteeri

Eero Heikkilä	Saramaria Kalkku
2. Vpj.	Hallituksen jäsen

Höglund Lena
Pohjola-Nordenin nuorisoliitto